

Gorka tekočina pa skoraj vselej večo množino trdnih teles raztopi kakor pa merzla. V vroči vodi se več solitarja raztopi, kakor v merzli. Zato pa tudi razločujemo merzlo-napojene ali nasitene in vroče-napojene razveze ali razvezovanja. (Sol se ravno tako lahko in o toliki množini v merzli, kakor tudi v topli vodi raztopi.)

Ako vlijemo čisti cvet (alkohol) v vodo, ter obe tekočini dobro mešamo, toraj se razdelé njih obstojni delki v tej meri, da dobimo potem iz obeh snovi enakošno zmes, dasiravno je čisti cvet lažje od vode, in bi imel tedaj na verhu vode plavati. Vzrok tej prikazni nam je iskati zopet v sprijemnosti. Ta sila premaga tukaj težo, ter pridene lažje in težje atome ali pervinske drobce skupaj. Tako vezanje raznih tekočin pa imenujemo zmes. Zmes je n. pr. tudi zveza ozračja ali pa krožnega zraka z vodenimi soparji.

Naloge. 1. Kaj umemo pod sprijemnostjo? — 2. Kako se sprijemnost razloči od zveznosti? — 3. Kaj si je misliti pod povžitjem ali navsemanjem? — 4. Kaj je to, razkrojevanje snovi? — 5. Kaj je razumeti pod topilom? — 6. Imenujte nekatere snovi, ktere voda raztopi! — 7. Ktere snovi raztope se v špirlitu? — 8. Zakaj ne moremo pokusiti žvepla, oglja, kremenca i. t. d.? — 9. Kdaj pravimo od tekočine, da je napojena? — 10. Ktere načine razkrojevanja razločujemo? — 11. Kaj se zgodi s soljo, ako jo rastapljamo v topli ali merzli vodi? — 12. Kaj pa se zgodi s solitarjem? — 13. Kaj zovemo zmes? —

Razun navedenih nalog zamorejo se prej navedene prikazni v vprašanja spremeniti. (Dalej prih.)

Jeternik (*Anemone hepatica*, blaues Leberblümchen).

(Učilni poskus za višji razred národne šole.)

Tone Brezovnik.

Cvetico, katero hočemo danes bolj na tanko pregledovati, ste vže gotovo videli, da si jej morebiti imena ne znate povedati. — Učitelj pokaže „jeternik“ *) rekoč: Glejte jo! cvetico, to je jeternik. Vsi skupaj! To je jeternik. Učitelj. Ta cvetlica se zato imenuje tako, ker se v zdravilo pri jeternih boleznih rabi. — O čem smo sedaj govorili?

1. O imenu (napise se!) Povej mi, kar smo o imenu te cvetice slišali! Ta rastlina se imenuje jeternik zato, ker se v zdravilo pri jeternih boleznih rabi. Vsi skupaj

Učit. Jeternik raste po senčnatih gozdih in pod germovjem **) in cvete, kakor vidite, oprav sedaj, t. j. navadno vže v marcu in aprilu, še

*) Učitelj mora skerbeti, da ima vsak učence (ali barem dva in dva) rastlino, o kateri se podučeva v roki, kajti ko bi samo učitelj (na katedru!) cvetico imel, ter jo razpravljaj, bi bilo to premalo. Pis.

**) Glej „Rastlinstvo“. Spisal A. Pokornij, poslav. J. Tušek. Pis.

predno listje poganja? Kdo pozna kako drugo cvetico, ki tudi v tem času cvete in je jaterniku podobna? — Oglasi se več otrok: velikonočnica (Anemone pulsatilla) tudi sedaj cvete, ravno kar smo jo v šolo gredé ter galii na onem solnčnatem bregu

Povej mi, kar smo ravno sedaj slišali o cvetenji in

2. o najdišču (napíše se) jaternikomem. Jaternik cvete vže marca in aprila po senčnatih gozdih in pod germovjem.

— Vsi skupaj

Sedaj pa hočemo nekoliko govoriti

3. o delih (napíše se!) pri jaterniku. — Koliko delov ima jaternik? Jet. ima tri dele.

Kako se imenuje ta-le del? Korenika *). Ta-le? Listje. Ta-le? Cvet. — Povej mi še enkrat vse tri jet. dele! Jaternik ima tri dele: korenika, listje in cvet. Vsi skupaj! — Kako podobo (Gestalt) ima korenika? Korenika je valjasta. Vsi skupaj! Kako imenujemo največjo in najmočnejšo korenino? Največjej in najmočnejšej korenini pravimo štercelj (ali ni to lokalizem? Vr.) (Vsa težja imena zapišejo se na tablo!) Vsi skupaj! — Kaj pa vidite okolo štercelja? Veliko drugih bolj tankih koreninic. In kako se zovejo? Tenke koreninice zovejo se živnice ali stremeni **). Zakaj se imenujejo „živnice“? Ker odveč živni sok iz zemlje serkajo. Kako podobo imajo živnice? Živnice so nitaste. Čemu je korenika rastlini? Korenika rastlino k zemlji priterjuje in živni sok v se sprejema.

Povej mi sedaj vse, kar smo

a) o koreniki (se napíše!) slišali! Korenika ima štercelj in mnogo živnic. Štercelj je valjast in debel, živnice pa so nitaste in dolge; korenika ga v zemlji drži in mu živni sok iz zemlje vleče. — Vsi skupaj!

Drugi del imenuje se list. Iz česa rastó listi? Korenika poganja listje. (Kdo pozna še kako drugo rastlino, koja tudi na koreniki listje poganja? kje druge rastline listje poganjajo?) kaj ima list tukaj? Pecelj. Kako toraj lahko listje imenujemo, ker ima dolg pecelj? Listje je peceljato. (Kdo pozna kako drugo cvetico, ki ima tudi peceljato listje?) Kako podobo ima list? List ima serčasto - trokerpo (iz treh kerp sestavljen!) podobo. Kak je listov rob? Cel. Rečemo toraj: Jaternikovo listje je celorobo. Kakošno je listovo poveršje? Listovo poveršje je zgoraj golo, spodaj pa s tankimi lasci pokrito. Kaj vidite v listu? Tanke žilice. — Čemu so? Po njih teče živni sok, kakor pri človeku kerv po žilah. — Povej mi, kar smo se

b) o listju (se napíše!) učili! Listje raste iz korenike, je

*) Da se zmiraj v celih stavkih odgovarja, razúme se samo ob sebi. Pis.

***) Vsek tako najden stavek poveje otroci vsi skupaj, enkrat ali tudi večkrat. Jaz to tukaj opuščam! Pis.

peceljnatu, serčasto-trokerpo, celorobo, zgoraj golo, spodaj s kratkimi lasci pokrito in s tankimi žilicami prepredeno. — Vsi skupaj!

Kako se imenuje narlepši del rastline? Cvet. — Koliko cvetov ima jet.? Ednega, dva, tri in še več. Iz česa raste cvet? Iz korenike. (Kdo pozna kako drugo rastlino, ki iz korenike cvet poganja? — Kje imajo druge rastline cvet? Na vejah, deblih . . .) Kaj ima vsak cvet tukaj? Betev. Kako lahko zato cvetje jeternikovo imenujemo? Betvenato.

Ako cvet bolj na tanko opazujemo, zapazimo zopet štiri dele: čašo, venec, prašnike in pestič. (Ti deli se na tanko pokažejo.) Več učencev ponovi to po sami, potem pa vsi skupaj! — Koliko listov ima čaša? Tri. — Kake barve so? Zelene. — Koliko listov ima venec? 6—12. Kake barve so? Višnjeve. — Koliko prašnikov ima jet.? Mnogo. — Koliko ima jet. pestičev? Mnogo. — Kako podoba ima pestič? Spodaj je debel — plodnica —, potem tenak — vrat — in zopet okrogel — brazda—. (Pest s palcem kvišku!) — Povej, kar smo slišali.

c) o cvetu (se napiše!) Cvetje je betvenato in raste iz korenike. Vsak cvet ima čašo, venec, prašnike in pestiče. Čaša ima 3 liste in je zelena, venec ima 6 — 12 listov ter je višnjev. Prašnikov in pestičev je mnogo. Pestič sestoji iz plodnice, vratu in brazde. — Vsi skupaj!

Iz česa nastane sad (plod)? Iz plodnice. Na kakov način? Od prašnikov pade prah na brazdo, od tod gre skoz votel vrat v plodnico in iz te nastane plod. (Zakaj toraj pšenica slabo obrodi, če tačas, ko cvete, dež lije ali močan veter brije?) Plodiči pri jeterniku so podolgasti in imajo kratke kljune. — Povej, sedaj kar smo se učili!

d) o plodu (se napiše!) Plod nastane iz plodnice, je podolgast in ima kratke kljune. — Vsi skupaj!

Čemu je jet.? Jet. nas razveseljuje (ker je ena prvih spomladnih cvetic) sè svojim cvetom. — Kaj delajo otroci iz njega? — Venčke in šopke. — Kdo si nabira slaščic iz njega? Žuželke. Čemu je jeternik? Za zdravilo pri jeternih boleznih. Kje sade nekteri jeternik? Po vertih. — Povej, kar smo slišali!

4) o koristi (se napiše!) jeternikovi! Jeternik nas sè svojim cvetom razveseljuje; otroci pletó iz njega lepe venčke; žuželke nabirajo na njem slaščic, ljudje ga rabijo v zdravilo. Tudi v vertih ga nekteri sade. — Vsi skupaj!

Sedaj se ponovi vse po osnutku na šolskej tabli napisanem:

Jeternik.

1) Ime. 2) Najdišče. 3) Deli, a) korenika, b) listje, c) cvet, d) plod. 4) Korist.

Učitelj stavi taka vprašanja, da učenci primeroma odgovoré, na to

kar so popred vsi skupaj (tukaj z razmaknjenimi črkami tiskano) govorili. Ko se je to tako večkrat ponovilo, pokliče se lahko kakov boljši učenec, ki raz katedra s cvetico v roki, ovo popiše. Takó dobro preučena tvarina, porabi se sedaj kot diktat ali pa kot spis (Aufsatz).

Pomladne misli.

1.	3.
Spet me veselo pozdravljajo ptice, Petje ginljivo razlega se krog; Radost presveta zvedruje mi lice, Kadar le pridem sprehajati se v log.	Glase pa ptičica bo spremenila, Rano mi tužno zapela slovó, Druga za drugo se cvetka zgrudila Bode pod oestro strupeno kosó.
2.	4.
Flora združuje tu krasno imetje, Vabi vse spéče v življenje novó; Nujno nabiram nje pisano cvetje, S krasnimi vencí da zaljšam glavó.	Vendar ostalo mi bo tolažilo, Kadar po logu hodeval bom sam: Enkrat se bode spet vse oživilo, Cvetke in ptice vrnilé se k nam.

Ivan Gr.

Dopisi in novice.

— **Iz Celja 11. marcija.** Učiteljsko društvo v Celji je imelo 7. p. m. svoj redni shod, katerega se je vdeležilo 22 učiteljev in učiteljic. — Prečital in poterdil se je zapisnik zadnje skupščine, objavili so se došli dopisi in potem so prišli v posvetovanje predlogi g. Jarca, ki se glase tako-le: 1. *Prednašanje in obravnave naj bi se v društvu vredile tako, da se najmanj polovica teh verši v slovenskem jeziku. Za enako vredbo naj skerbi vodstvo.* 2. *Društvene zadeve — kakor naznanila in povabila naj se razpisujejo vsikdar tudi v slovenskih listih.* 3. *Društveni zapisnik se vodi tudi v slovenskem jeziku.* 4. *Slovensko petje naj ima v našem društvu mesto nemškemu vsaj enako.*

Na to se vname jako živo razgovarjanje, povdarjali so se pomiselki, ki zavirajo to izpeljavo, mnogo se je prigovarjalo, a tudi mnogo ugovarjalo. Debate so se posebno vdeleževali g. g.: Bobisut, Kropelj, Rupnik, Weiss, Valentič, Lopan in Jarec, ki je stavil te predloge. Naposled se posamezni predlogi vendar vsi sprejmo z veliko večino. Za učitelje zunaj Celja delujoče je ta sklep važen pridobitek, kajti marsikako obravnavo ali sploh izkustvo bodo lahko, tako rekoč, še gorko za se porabili, ker se bodo veršile obravnave in vaje tudi v ovem jeziku, v kojem je podučevati učiteljem v okolici. Mestni učitelji ne potrebujejo v tem oziru toliko slovenščine, ker podučujejo vse v nemškem jeziku, slovenščina jim niti kot predmet nij predpisana.

Pristavek vred. Veliko imamo pod peresom, kar bi radi pristavili k tej debati, a ker g. dopis. molči, naj molčim tudi jaz; vprašam pa le, ali je celjsko učiteljsko društvo oficijozno, ali je izrastlo iz svobodne volje učiteljev, ter je neodvisno. Ako je poslednje, je vendar moja nemerodajna misel, da učiteljem na Slovenskem ne gre toliko skerbeti, kako